

МАКС ФРИШ

РИП ВАН УИНКЪЛ

Превод от немски: Венцеслав Константинов, 1981

chitanka.info

Рип ван Уинкъл, потомък на онези безстрашни ван Уинкъловци, които по времето на Хенри Хъдсън заселили Америка, бил по рождение безделник, при това, както изглежда, добросърден момък, който ловял риба не заради улова, а за да може да си помечтае на воля, понеже главата му била пълна с „мисли“, нямащи нищо общо с действителния му живот. А неговата действителност била една примерна жена, на която всеки в селото съчувствали или се удивлявал — никак не ѝ било леко с такъв мъж. Рип навсярно сам разбирал, че трябва да се залови за никаква работа, да овладее някоя мъжка професия и затова обичал да се представя за ловец — това занимание имало за него предимството, че по цели дни можел да скита по безлюдните места, където никой не го виждал. Най-често се завръщал, без да е застрелял дори и един гъльб, натоварен само с угризения на съвестта. Неговата къщичка била най-занемарената в цялото село, да не говорим за градината му. Никъде бурените не растели толкова буйно, както в неговата градина, а от всички селски кози винаги неговите се загубвали и падали в пропастите. Но това не огорчавало Рип, понеже за разлика от своите прадеди, които надничали, жадни за дела, от старите си портрети, той имал вътрешен живот. По цели дни седял пред своята неу碌една къщурка, подпрял глава с юмрук, и размислял защо не е напълно щастлив. Имел си жена и две деца, а не бил щастлив. Очаквал нещо повече от себе си и продължавал да очаква дори когато му чукнали петдесетте лазарника, макар че добрата му жена и другарите му по чаша се присмивали.

Единствено Бауц, неговото рунтаво куче, го разбирало и размахвало опашка, щом Рип метнел пушката си на рамо и потеглял на лов за катерици. Тежката пушка с множество украшения бил наследил от своите прадеди. Навсярно те щели да се усмихнат под мустак, ако чуели как Рип разказва за ловните си приключения; той се завръщал от гората винаги с повече преживелици, отколкото с улов. И понеже от разказите му не можело да се приготви печено, на жена му — майка на две деца — отдавна ѝ било дошло до гуша. Тя често го гълчала и го наричала лентяй, и то пред всички, което Рип не можел да понася. И ставало тъй, че търсейки слушатели за своите истории, той се заседявал почти всяка вечер в селската кръчма и макар че от разказите му не можело да се приготви печено, винаги се намирали един-двама, готови да го слушат. Великолепната му пушка и умореното куче в

краката му били достатъчни доказателства, когато Рип разказвал за ловните си приключения. Хората не се отнасяли лошо с него, понеже Рип не обиждал никого, напротив, изглежда той винаги изпитвал малко страх от живота и хората и се нуждаел от съчувствие и обич. Навярно си и попийвал. Ако пък някой нямал желание да го слуша, това не създавало главоболия. Във всеки случай по-рано от полунощ те никога не се прибирали вкъщи, Рип и неговото куче, което винаги подвивало опашка, щом чуело стъпките на госпожа ван Уинкъл, тъй като всяка вечер имало разправии, от които Рип разбирал толкова, колкото и кучето му, безкрайни разправии, докато накрая Рип свалял ботушите си и ставало повече от ясно, че така не може вече да продължават, но всъщност това им било ясно от дълги години.

Веднъж те отново тръгнали на лов за катерици, Рип и вярното му куче. През селото преминали със стегната стъпка, ала щом се изгубили от очите на хората, Рип направил, както обикновено, първата си почивка и леко позакусил, а Бауц следял да не се появи някой зад хълма. За това, както обикновено, Бауц получил няколко кокала, а Рип натъпкал лулата си и запушил, за да даде време на смелото си куче, шумно глаждещо голия кокал, да се наслади докрай на удоволствието. Най-сетне те отново поели в утрото през хълмистата долина над блестящия Хъдсън, великолепен край, нещо, в което човек може да се убеди и днес. А и катерици имало в изобилие! Бог знае защо, пред хората Рип винаги се представял за ловец! Потънал в мисли — никой няма да узнае за какво, — той бродел из гората. Тук се въдели и зайци, дори една сърна изскочила насреща му. Рип се заковал на място и с ръце в джобовете, пушка на рамо и лула в устата, заразглеждал учуденото животно с благоговение. Сърната, която очевидно изобщо не го сметнала за ловец, продължила спокойно да пасе. „Но нали съм ловец!“ — казал си Рип, спомнил си изведнъж за вечерите в кръчмата и за вярната си съпруга, тъй че свалил пушката, прицелил се в сърната, която за миг вдигнала към него очи, и натиснал спусъка. Ала в пушката му нямало барут! Странно — кучето залаяло, макар че не се разнесъл изстрел, и в същия този миг откъм дюла долетял глас:

— Рип ван Уинкъл! Рип ван Уинкъл!

Някакъв човек със странен вид, запъхтян под тежък товар, се появил неочеквано от каменистия дол. Той крачел приведен, тъй че лицето му не се виждало, но Рип останал поразен от дрехите му.

Странникът бил облечен в сукнена жилетка и бели панталони с пъстри панделки, също като хората от старите портрети, да, имал и козя брада, каквато някога носели прадедите на Рип. На плещите си мъкнел едно доста големичко буренце с бренди. Рип не чакал дълго да го викат, а се приближил към непознатия.

— Ти си учтив човек! — казал странникът с козята брада. — А също и услужлив човек!

И с тези ласкателни думи, които доставили огромно удоволствие на Рип, странникът търкунал буренцето върху плещите му, тъй че на Рип вече не му било до въпроси.

Най-напред тръгнали нагоре по баира, сетне се спуснали в някакъв друг дол. Рип никога не бил идвал насам. Също и Бауц, вярното му куче, се усещало чуждо в този край, притискало се в краката на господаря си и скимтяло. Защото откъм доля долитал тътен като от гръмотевици. Най-сетне от натъртените плещи на Рип съмъкнали тежкото буре, тъй че той вече можел да се изправи и огледа.

— Това е Рип ван Уинкъл! — казал странникът с козята брада.

Рип видял, че се е озовал в обществото на доста възрастни господа с непреклонни тържествени лица, с холандски шапки и старомодни накъдрени яки.

Никой не отронил нито дума, само Рип леко се поклонил. Оказалось се, че господата тъкмо играели на кегли. Ето откъде идвал тътнът и грохотът в дола! Рип трябвало начаса да напълни стаканите с бренди и достолепните старци отпили по една немалка гълтка, сетне мълчаливо се върнали към играта си, а Рип, в желанието си да се покаже учтив човек, се заловил да нарежда кеглите им. Само от време на време набързо успявал да сръбне от своя стакан. А бръндито било хвойново, любимото му питие! Ала кеглите с оглушителен тръсък бързо се разлитали на всички страни и ехото отеквало из цялата долина. Рип затънал до гуша в работа, а тръсъкът и грохотът не преставали. Едва успявал да нареди тежките и неустойчиви кегли и да протегне ръка към хвойновото бръндито, когато на площадката излизал следващият възрастен господин, примижавал с лявото око, прицелвал се и запокитвал своята каменна топка, а тя прогърмявала като същинска гръмотевица. Това общество било доста странно, както вече казахме, никой не отронвал нито дума, тъй че и Рип не се осмелявал да проговори, да попита кога ще го освободят от тежката му ангария. Ала

възрастните господа с техните холандски шапки и старомодни накъдрени яки, каквото носели прадедите му, били изпълнени с недостъпно достойнство. И Рип постоянно, когато за кой ли път нареджал кеглите, изпитвал досадното чувство, че зад гърба му се подсмихват, ала не можел да се обърне, защото, неуспял още да отдръпне ръка от последната кегла, която едва бил закрепил, вече дочувал зад гърба си заплашителния грохот на търкалящата се каменна топка и трябвало бързо да отскочи встриани, за да не премаже тя нозете му.

Нямал край този робски труд! Буренцето с бренди сякаш не свършвало. Рип отново и отново трябвало да пълни стаканите, отново и отново господата отпивали по гълтка и без да кажат нито дума, се връщали към играта си.

Имало само едно спасение: да се събуди!...

Слънцето вече се къпело в кафеникавата вечерна омора, когато Рип се надигнал и разтъркал очи. Било време да се прибира вкъщи, крайно време! Но напразно подсвиркал на кучето си. За миг, още замаян от съня, Рип потърси с очи долината и играчите на кегли със старомодни накъдрени яки и холандски шапки, ала всичко било изчезнало! В далечината, както от памтивека, проблясвал Хъдсън и ако от нейде, помахвайки с опашка, изскочело вярното му куче, Рип нямало и минутка повече да умува върху съня си. По пътя за вкъщи щял да обмисли какво ще разкаже този път в кръчмата. Тези негови истории малко му напомняли неустойчивите кегли, които винаги трябвало да нареджа, за да ги разпилият другите. От Бауц обаче нямало и следа! Най-сетне Рип посегнал към пушката си в тревата, но — о, чудо! — тя била обрасла с хвойна! И не само това — цялата била покрита с ръжда, превърната се била в най-окаяната пушка на света! Дървената ложа била изгнила. Рип поклатил глава, повъртял пушката в ръце и я захвърлил в храстите, сетне се изправил. Слънцето вече залязвало и Рип дълго не можел да повярва, че избелелите кости край ловджийската му торба са скелетът на Бауц, сетните останки на вярното му куче. Но какво друго можели да бъдат? Всичко било действителност, той не сънувал. Рип се почесал по бузата и открил старческа брада, стигаща до пояса му. Изминали били години. Но колко? Във всеки случай бил късен час и подгонен от глада, а може би и от любопитството да узнае дълго ли му остава да живее след онази

глупава игра на кегли, Рип се завърнал в родното си село. Но не могъл да познае нито улиците, нито къщите. Всичко му било чуждо! Само неговата къщурка стояла на старото си място, още по- занемарена от преди, празна и без стъкла на прозорците. Обитавал я вятърът. Но къде била Хана, жена му? В душата му се прокраднал страх. Старата кръчма, където винаги можело да се узнае всичко, Рип също не намерил. Той стоял безпомощен и самотен, объркан и уплашен, наобиколен от непознати деца. Тогава Рип плахо попитал за старите си другари по чаша, ала хората го отпращали на гробището или просто свивали рамене. Накрая (с тих глас) попитал и за самия себе си:

— Нима няма никой, който да познава Рип ван Уинкъл?

Всички се разсмели. Рип ван Уинкъл, ловецът на катерици, им бил добре известен и заразказвали доста смешни истории за човека, който, както всяко дете знаело, преди двадесет години паднал в някаква пропаст или пък бил хванат от индианците. Какво му оставало да прави? Рип плахо попитал за Хана, жената на ловеца на катерици, и като чул, че отдавна била умряла от скръб, горко заплакал и се наканил да си върви.

— Ами ти кой си? — запитали го хората и той се замислил.

— Един господ знае! — казал Рип. — До вчера още си мислех, че знам, но днес, след като се събудих, вече не знам.

Хората почукали с пръсти по челата си, смятайки го за побъркан. Той напразно им разправил чудната история с играта на кегли, кратката история за това как проспал живота си. Те не разбирили за какво им говори, а и Рип не можел да го разкаже другояче. И скоро всички се разотишли, останала само една млада и доста красива жена.

— Рип ван Уинкъл бе мой баща! — казала тя. — Какво знаеш за него?

Рип дълго се взирал в очите ѝ и навярно се борел с изкушението да ѝ каже, че той е баща ѝ. Но нима бил човекът, когото всички очаквали, ловецът на катерици с неговите истории, които винаги малко се поклащали и тъй лесно се разпилявали, когато хората се разсмивали? Накрая Рип казал:

— Баща ти е мъртъв!

Тогава си тръгнала и младата жена и Рип останал сам. Болка пронизала душата му, но иначе не можело и да бъде. А дали не било по-добре изобщо да не се пробужда от своя сън?

Рип поживял още няколко години в селото като чужденец в един чужд свят. И не настоявал да му вярват, когато разказвал за Хенри Хъдсън, откривателя на тази река и на този край, за неговите стари капитани, които от време на време се събиравали в долините да поиграят на кегли. А когато споменавал, че там трябва да търсят и техния стар Рип ван Уинкъл, хората само се подсмихвали. Наистина в горещите летни дни понякога иззад хълмовете долита неясен тътен, напомнящ трополене на кегли, ала старите хора винаги смятали това за най-обикновена далечна буря. А може би така си и било...

1954

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.